

Tíðargreinin verður skrivað av skiftandi fólki, sum ikki dagliga eru knýtt at blaðnum. Evnini eru ymisk, men viðgera øll okkurt evni, sum er viðkomandi fyri tíðina júst nú.

Ole Wich
BA í søgu skrivar:

Land før og nu

punkter næsten ikke figurerer i bøgerne.

Selve titlen »Teir tóku land« er en interessant. »Teir« betegner »de« i hankøn, underforstået »mændene«. At »taka land« har grundbetydningen - at få land-kending, at komme i land, men ordet »taka« kan også bruges i betydningen at »hertaka« = hær-tage=erobre. Sammenligningen af fiskerne som færøske soldater ligger lige for.

Denne retorikanvendelse ses blandt andet også i den daværende TV-journalist Høgni Hoydal indledningstekst til en dokumentar-udsendelse i 1997, hvor han følger nogle ældre fiskere tilbagevenden til "Færingehavnen" for at mindes gamle dage. Hoydals speaker: »Her i Østerbygden tog Erik den Røde landnam i årene 985, men i årene 1996 i august måned er nogle norrøne gæster kommer tilbage til den samme fjord, som Erik den Røde valgte at sejle på for 1000 år siden. Der er gået et halvt århundrede siden de mænd, tusind år efter Erik den Røde, kom over Atlanterhavet til ødemarken i Vestgrønland og gjorde nyt landnam.«

Sammenligningen med vikingekrigeren Erik den Røde og bruget af ordet »landnam« angiver, at de færøske kolonier betragtes som et erobring af ubeboet land. De grønlandske landområder, hvor færingene etablerede sig, regner tekstens forfatter åbenbart ikke med tilhørte den grønlandske befolkning.

Tillige har den mere professionelle færøske historieskrivning i store træk heller ikke behandlet

de negative påvirkninger, som de færøske kolonier har haft i Grønland. Det betragtes udelukkende som positiv erhvervshistorie.

Så kan man påstå, at dette er passé, men netop nu har lagting-formanden Páll á Reynatúgvu omtalt Færingehavnen på sin Facebookprofil i forbindelse med sit besøg og der viser han samme blinde vinkel: »Tungt er det at se den nuværende situation, men samtidig med stor respekt for dem, der erobrede (toku land) dette land, og fandt nye erhvervsmuligheder i Grønland. Det var lige ved at følelserne overvældede mig, at se forholdene her, hvor mange færingar fandt sit levebrød i fire årtier.«

Det er igen den stereotype ensidige historieopfattelse med hyldet af de færøske fiskere og en fuldstændig forglemmelse af forholdene til det omkringliggende samfund.

Den blinde færøske vinkel

Jeg betragter derfor disse eksempler på opfattelser af den historiske relation mellem Færøerne og Grønland som gængs og stadig aktuel i den færøske offentlighed samt i den færøske regering og administration.

Der en blind vinkel, hvor tanken om hensyn til lokalbefolkningen i Grønland overhovedet ikke dukker op i forbindelse med grønlandseventyrene, sandsynligvis ud fra antagelsen om, at en sådan kolonialistisk fremgangsmåde ikke kan udføres af et land, der af mange færingar selv opfattes som en dansk koloni. Betegnelse »kolonialisme« kan kun hæftes på toppen, den

danske regering.

Dette kan være en del af forklaringen på at den færøske regering ikke på eget initiativ har taget ansvar for oprydningen af færingehavnene i Grønland. Men uanset hvad er det dybt respektløst overfor det grønlandske folk og grønlandske regering kolonialisme

I disse turbulente år fyger beskyldningerne om kolonialisme tæt gennem luften i Rigsfællesskabet og skydeskiven er altid den danske regering og administration. Men denne snævre vinkel er åbenlyst forkert på baggrund af ovenstående eksempler.

Tillige kan den danske administration af nordatlantiske områder kan ikke uden videre betegnes som »kolonialisme« når man for eksempel sammenligner med administrationen af De Vestindiske øer, der omfattede kidnapning af afrikanske folk, slavehold og et brutalt retssystem.

Sådanne voldsomme ting forekom ikke i de nordatlantiske besiddelser. For eksempel i Grønland var systemet et helt andet, fordi hele idéen var, at befolkningen skulle være vel-fungerende i den traditionelle kultur, for at kunne indsamle de arktiske naturressourcer og etablere en økoniomi, som hele systemet levede på.

Tillige havde de meget ud-skældte kongelige monopolhandler i Nordatlanten netop en klar forpligtelse til at sikre de befolkningerne de nødvendige varer og aftage deres produkter til en fast pris. Man kan derfor fra den synsvinkel betegne disse handelssystemer som det første velfærdssystem i Nord-

atlanten.

Til sammenligning var de færøske kolonier i Grønland udelukkende beregnet til at trække fiskeressourcer ud af Grønland til Færøerne, helt uden nogen tilbagebetaling eller ansvarsfølelse overfor den grønlandske lokalbefolkning eller for det grønlandske miljø. Det færøske folk har en stor del af tiden været rene udbyttere uden noget som helst ansvar for de grønlandske lokalområder.

Rigsfællesskabet

Selvfølgelig skal vi tale om kolonialistiske magtrelationer i Rigsfællesskabet og til stadighed beskrive de uretfærdige strukturer og handlinger samt nedladende retotik landene imellem, både historisk og i nutiden. Men det er nødvendigt at se på de faktiske omstændigheder og ikke drage forhastede slutninger, for situationerne er altid komplicerede.

Derfor skal man være meget forsigtig med at sætte kolonialisme-etiketter på alt og alle i fortid og nutid, i iveren efter at være politisk korrekt eller som politikere, der bruger betegnelsen i deres egen politiske agenda til egen fordel. Der må en bred valid historisk udredning og analyse til og dannes basis for en velafvej argumentation.

Det er ikke bare på Færøerne, at den blinde vinkel flourer. Mange nægter at erkende, at kolonialistiske handlinger kan opstå på alle niveauer i en magtstruktur, hvor der er fordele at hente for aktørerne. Dette er dobbeltmoralsk. At både Høgni Hoydal, Jógván Arge og Páll á Reynatúgvu er aktive medlem-

mer af det færøske parti Tjóðveldi (Selvstændighedspartiet), der ofte har beskyldt den danske administration af Færøerne for at være »kolonialistisk«, lægger endnu en dobbeltmoralsk bund. Det viser bare, hvor kompliceret sådanne forhold er.

En ny færøsk-grønlandsk historiefortælling

Jeg vil derfor opfordre til, at ligesom den færøske regering med fysisk oprydning erkender sit historiske ansvar i Grønland, så bør den også tilføre økonomiske ressourcer til at få ryddet op i de forkerte og forføjede heroiske beretninger om det færøske samfunds aktiviteter i Grønland. Den skal erkende, at det færøske folk har et ansvar for fortidens udnyttelse af landområder i Grønland og sikre at dette ansvar afspejles i den færøske historieskrivning.

Man bør målrettet forske i og revurdere de historiske færøsk-grønlandske relationer og sikre, at den færøske historieskrivning om disse relationer inddrager en bred vifte af informationer, hvor også andre interesser og forhold end de nationalfærøske inddrages. Dette kunne eventuelt gøres i samarbejde med den grønlandske Forsoningskommission, der netop arbejder med disse forhold.

Yderligere skal i debatten i Rigsfællesskabet væk fra at betragte begrebet "kolonialisme" som en entydig sort-hvidt relation, der ikke kan gradbøjes og ikke kan ses fra flere vinkler. Begrebet skal nuanceres med velbegrundede argumenter og ikke som nu bruges flæng.

Tað tekur tíð!

Bergunn Kass
býráðslimur

At finna fótafesti aftan á undanfarna býráð, tekur tíð. At arbeiða hugsjónarliga, tekur tíð.

At politikkur er politikkur og umsiting er umsiting. At figgjarviðurskifti eiga at hava gjøgnumskygni og raðfestingar samsvarandi politiska viljanum.

At langtíðarætlanir eiga at verða samsvarandi samfelagsliga broyttu fyrirtreytunum. Er tað vit leggja orku í! Sum politikkari vil eg hava eitt sunt grundstøði at byggja á.

At politikkur ikki telist sum tal

av málum, sum talutið í býráðssali ella sum yvirskriftir í bløðum, men í hugsjónum, dygd og vavi, er týðningarmikið at hava í huga.

Tá hetta er sagt kunnu vit spyrja. Hví halta vit aftaná grannalondum okkara?

Til dømis er fjórðahvørt eldri í Føroyum á ellisheimi, meðan talið í Danmark er fimtahvørt.

Hví eru bústaðartilboðini í Føroyum, sum heild, ikki á hædd við grannalond okkara?

Er tað tí tað er lættari at tosa um vegastubbar, jarðarstykki og golfvøll á Glyvursnesi?

Avgjørt ikki tí hetta er óneyðugt, men vit mugu eisini fáast við viðurskifti av hugsjónarligum slagi, vit mugu steðga á og brúka tíð, saman við umsitingini, saman við fólkinum,

til broyttar fyrirtreytir innan ymsu økini, hugsa nýtt, hugsa øðrvísi og hugsa fram í tíðina.

Bæði innan yngri og eldri, innan alment og privat og innan vinnu og karmar.

Jú, vit hava fleiri mál í trivnaðar- og á eldraðkinum, men tey skulu viðgerast og hóska inn í rættan 'kontekst', tá tíðin er búgvín og heildar-myndin klárari.

Eitt annað, id nevast kann, nú vit tosa um tíð og avrik er..

At til 'forskjell' frá landspolitikki er býráðspolitikkur ikki fulltíðarstarv, -tankavekjandi, tá hugsað verður um, at uppgávarnar fara frá landi til kommunu, uttan at arbeidsumstøðurnar hjá nýggja myndugleika broytast samsvarandi.

Eisini viðurskifti at endurskoða.

býráðsmeirilutin at lurta eftir kaldbaksfólki, sum komu við sínum greiða mótmæli 20. januar, men samtykti við sínum sjei atkvøðum, at byggisamtyktin skal broytast. Sostatt er hetta eitt mál, núverandi býráðsmeiriluti hevur koyrt ígjøgnum fult og heilt – seinast við at samtykkja tað nú týskvøldið við bara sínum egnu atkvøðum.

Einki hendir

Harumframt hevur Gunvør Balle ført fram, at málið kemur at kosta Tórshavnar kommunu nógvar milliónir krónur, um tað nú verður steðgað og at nýggi meirilutin kann ikki steðga tí. Álvaratos, hvat fyri milliónir er talan um? Fyrsta avtala, sum er gjørd yvirhøvur í hesum máli, er tann, sum Annika Olsen

í Fólkaflakkinum skrivaði undir tann 26. apríl í ár! Tað er tí hennara undirskrift sum er grundarlagið undir, at næstu tvey árinu skulu 75 stórir dumparar um samdøgrið koyra aftur og fram millum Eysturoyartunnilin og Sund.

Bæði í skrift og talu hevur Gunvør Balle ført ósannindi fram í hesum máli, og eg spyrji meg sjálvan, um hetta er tann sami Tjóðveldisflokkurin, sum eg plagdi at hava gott samstarv við. Flokkurin plagdi ennát at føra seg fram sum tann stóri umhvørvis- og náttúruflokkurin, men tað er so farið, og í berum dugnaløysi verður uttan íhald skotið eftir undanfarna býráð – sjálvandi í vón um, at fólk ikki skulu leggja til merkis, at á Vaglinum hendir also einki! Púrt einki!

At politikkur ikki telist sum tal